

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ. — Ὁ Ἀθηναϊκὸς κώδιξ τῶν Πρακτικῶν τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ὑπὸ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου.

Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν σφύζεται κώδιξ, περιέχων συλλογὴν τῶν Πρακτικῶν τῆς ἐν Ἐφέσῳ τῷ 431 συνεληθούσης Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Τὸν κώδικα τοῦτον, μετὰ τῶν ἄλλων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μουσείου κωδίκων, πρῶτος περιέγραψεν ὁ Καθηγητῆς κ. Ν. Βέης, σημειώσας ὅτι εἶναι ἄξιος προσοχῆς. Ἴσως ἢ σημειώσεις ἐκείνη εἴλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Γερμανοῦ Καθηγητοῦ Albert Ehrhard, ὅστις, ἐπισταμένως μελετήσας αὐτόν, ἀπεφάνθη περὶ τῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ. Ἐσχάτως δὲ ἕτερος Γερμανὸς Καθηγητῆς ὁ Eduard Schwartz, ἀναλαβὼν νὰ ἐκδώσῃ τὰς διαφόρους συλλογὰς τῶν Πρακτικῶν τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, παρέθηκεν ἐν τῷ ζ'. μέρει τοῦ α'. τόμου α'. τεύχους τὴν Ἀθηναϊκὴν τῶν Πρακτικῶν συλλογὴν (Collectio Atheniensis) ἐκ τοῦ εἰρημένου κώδικος¹.

Ἀπεδείχθη δὲ ὅτι ἡ Ἀθηναϊκὴ αὕτη συλλογὴ τῶν Πρακτικῶν εἶναι ἡ ἀρχαιότερα πασῶν τῶν συλλογῶν. Συντεθεῖσα κατὰ τὸν ζ'. ἢ ἡ'. αἰῶνα ἐπλουτίσθη κατὰ τὸν ἐφεξῆς θ'. αἰῶνα ἐκ τῆς Βατικανέου συλλογῆς (Collectio Vaticana), τῆς ἀποσφωζομένης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 830 κώδικι τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ. Ὁ τελευταῖος οὗτος κώδιξ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1446, ἐνῶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κώδικος ἀνάγεται εἰς τὸν ιγ'. αἰῶνα. Ἡ μεγάλη δὲ ἀξία τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κώδικος συνίσταται κυρίως ἐν τούτῳ, ὅτι περιέχει ἱκανὰ πρωτότυπα κείμενα, ἅτινα μέχρι τοῦδε ἦσαν γνωστὰ ἐκ λατινικῆς μεταφράσεως, ἕτερα δὲ κείμενα, δέκα καὶ ἕξ τὸν ἀριθμὸν, καθίστανται νῦν τὸ πρῶτον γνωστὰ ἐκ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κώδικος. Φαίνεται δὲ ὅτι τὴν ἐν αὐτῷ συλλογὴν τῶν Πρακτικῶν δὲν εἶχον ὑπ' ὄψει οἱ εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν μεταφράσαντες τὰ Πρακτικὰ τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὧς βάσις τῶν μεταφράσεων ἐχρησίμευσε κυρίως ἡ Βατικάνειος συλλογὴ.

Μεταξὺ τῶν πρωτοτύπων κειμένων τῆς Ἀθηναϊκῆς συλλογῆς εἶναι καὶ ἡ Πρᾶξις τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ γενομένη ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 31 Αὐγούστου 431, περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου. Τὸ αὐτοκέφαλον διημφεσβήτουν οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Ἀντιοχείας², οἱ δ' ἐν τῇ Γ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ παραστάντες Κύπριοι Ἐπίσκοποι, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τὸν Ἐπίσκοπον Κωνσταντίας Ρηγίνον, ὑπέβαλον ὑπό-

¹ Acta Conciliorum Oecumenicorum. Concilium Universale Ephesenum, ed. ED. SCHWARTZ, tomus I, volumen I, pars 7, Berolini et Lipsiae, 1929, σ. 118 — 122.

² Πρβλ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν), Αἱ Ἐπισκοπαὶ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, Ἐν Ἀθήναις, (Ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου), 1919, σ. 4 ἔξ.

μνημα, σχετικὸν πρὸς τὸ ἐπίμαχον ἐκεῖνο ζήτημα, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὁποίου διεξήχθη συζήτησις καὶ ἐγένετο ἐπισταμένη ἐξέτασις αὐτοῦ, μεθ' ἧς ἐξεδόθη ἡ σχετικὴ ἀπόφασις τῆς Συνόδου. Ἐκ τῆς Πράξεως ταύτης μέχρι τοῦδε πρωτοτύπως ἦτο γνωστὴ μόνη ἡ ἀπόφασις, ὡς 7^{ος} κανὼν τῆς Γ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος ἐσφύζετο ἐν λατινικῇ μεταφράσει¹. Ἐπὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης ἐστηρίχθησαν κατ' ἀνάγκην πάντες οἱ γράψαντες περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ὁ δὲ Φίλιππος Γεωργίου ἐκ τῆς λατινικῆς μετέφρασεν εἰς τὴν νεοελληνικὴν² τὴν Πράξιν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὅθεν εὐνόητον καθίσταται ὁποῖον ἀπόκρημα ἀποτελεῖ ἢ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ κειμένῳ ἀνεύρεσις αὐτῆς.

Θελήσαντες νὰ παραβάλωμεν τὸ πρωτότυπον πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε γνωστὴν λατινικὴν μετάφρασιν, παρετηρήσαμεν ὅτι ἐν τῇ μεταφράσει παρεσέφρυσεν μέγα λάθος ἐκ κακῆς ἀποδόσεως τοῦ πρωτοτύπου. Ἔνεκα τοῦ λάθους τούτου, ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Κύπρου, τῶν ἀρχῶν τοῦ ε'. αἰῶνος, παρενεβλήθη ἀνύπαρκτον πρόσωπον. Τὸ λάθος προήλθεν ὡς ἐξῆς.

Ἐν τῷ ὑπομνήματι αὐτῶν πρὸς τὴν Σύνοδον οἱ Κύπριοι Ἐπίσκοποι διηγῆθησαν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Κωνσταντίας ὁ καὶ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κύπρου Τρωῖλος, μεταβάς εἰς Ἀντιόχειαν πολλὰ διὰ τὸ ζήτημα τοῦ αὐτοκεφάλου ὑπέστη καὶ παρὰ τοῦ Κλήρου τῆς Ἀντιοχείας καὶ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου Θεοδότου. Ὁ μεταφράστης ὄχι μόνον μετέβαλε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοδότου εἰς Θεόδωρον, ἀλλὰ καὶ παρουσίασεν αὐτὸν ὡς Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου. Ἐκ τῆς ἀντιβολῆς τοῦ πρωτοτύπου κειμένου πρὸς τὴν μετάφρασιν καταδεικνύεται ἡ ἐπελθούσα διαστροφή:

«Ἐκπαλαι μὲν καὶ ὁ ἅγιος ἡμῶν πατήρ
καὶ Ἐπίσκοπος γεγονώς Τρωῖλος, μυρία
πέπονθεν ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχείαν κλήρου καὶ
τοῦ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Θεοδότου...»³

«Olim etiam sanctus pater noster et
episcopus factus Troilus ab Antiocheno
clero multa passus est, et pientissimus
Theodorus...»⁴.

Τὸ λάθος τοῦ μεταφράστου συνίσταται κυρίως ἐν τούτῳ ὅτι τὴν πρόθεσιν «ὑπὸ» δὲν συνέδεσε καὶ μετὰ τῶν λέξεων «καὶ τοῦ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Θεοδότου», ἀλλὰ μεταβαλὼν τὴν γενικὴν εἰς ὀνομαστικὴν, ἐσημείωσεν ἐπὶ πλέον «Θεοδώρου» ἀντὶ «Θεοδότου». Ἀντὶ νὰ γράψῃ «et a pientissimo episcopo Theodoto», ἔγραψεν «et pientissimus episcopus Theodorus». Ὁ Schwartz ἐκ τῆς Βιντερμαννῆς Συλ-

¹ Γ. Α. ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΛΗ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, Ἀθήνησι, 1852, Β, σ. 200—201.

² ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Εἰδήσεις ἱστορικαὶ περὶ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, Ἀθήνησι, 1875, σ. 17—21. Πρβλ. Κ. ΣΑΘΑ, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, Βενετία, 1873, Β, σ. ιε'.—κ'.

³ ED. SCHWARTZ, ἔνθ' ἀνωτέρω I, I, 7, σ. 118.

⁴ LABBEI ET COSSART, Collectio Conciliorum 111, 787. I. MANSI, Amplissima Collectio Conciliorum IV, 1405

λογῆς (Collectio Winteriana) παρέθηκεν ἐν τῷ 5^ῳ τεύχει μέρει 2^ῳ τοῦ 1^{ου} τόμου τῶν Πρακτικῶν νέαν λατινικὴν μετάφρασιν, ἣτις διὰ τῆς προσθήκης τῆς προθέσεως «a» (ὑπὸ ἀκριβέστερον δύναται ν' ἀποδώσῃ τὸ πρωτότυπον κείμενον «Olim etiam sanctus pater noster et episcopus factus Troilus ab Antiocheno clero multa passus est et <a> pientissimo episcopo Theodoto . . .»¹.

Ἐκ τῆς ἐσφαλμένης μεταφράσεως, δι' ἧς ὁ Θεόδοτος μετωνομάσθη Θεόδωρος, ἐνομίσθη ὅτι ὁ Θεόδωρος ὑπῆρξε διάδοχος τοῦ Τρωίλου² καὶ ὅτι ἐπομένως ἢ ἐν τῷ ὑπομνήματι τῶν Κυπρίων Ἐπισκόπων φράσις «καὶ νῦν γνόντες ὡς ὁ μακάριος τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο», ἀνάγεται εἰς τὸν Θεόδωρον. Ἄλλ' εἶναι μὲν γνωστὸν ὅτι ὁ Θεόδοτος ἐχρημάτισεν Ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας κατὰ τὰ ἔτη 419—426, ὅτι δ' ἐν τῇ ἀνωτέρω φράσει πρόκειται περὶ τοῦ Τρωίλου, θανόντος κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς συγκλήσεως τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καταφαίνεται ἐκ τῆς περαιτέρω ἐρωτήσεως τῆς Συνόδου πρὸς τοὺς Κυπρίους Ἐπισκόπους, «*Τρωίλος ὁ τῆς δόξας καὶ μακαρίας μνήμης ὁ νῦν ἀναπανόμενος ἢ πρὸ αὐτοῦ, ὁ τῆς ἀγίας μνήμης Σαβῖνος, ἢ ὁ πρὸ ἐκείνων, ἀοίδιμος Ἐπιφάνιος, παρὰ ποίας Συνόδου κεχειροτόνηται;*».

Εἶναι λοιπὸν προφανέστατον ὅτι πρὸ τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τελευταῖος Ἐπίσκοπος Κωνσταντίας καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ὑπῆρξεν ὁ Τρωῖλος, διαδεχθεὶς τὸν Σαβῖνον, τὸν διαδεχθέντα τὸν Ἐπιφάνιον.

Ἄντι ἄλλων παρατηρήσεων παραθέτομεν ὀλόκληρον τὸ κείμενον τῆς Πράξεως περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ἔχον ὡς ἐξῆς:

ΙΣΘΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ

«Τοῖς μετὰ τὴν ὑπατεῖαν τῶν δεσποτῶν ἡμῶν Φλαυίου Θεοδοσίου τὸ ιγ καὶ Φλαυίου Οὐαλεντινιανοῦ τὸ γ τῶν αἰώνιων ἀγούστων πρὸ μιᾶς Καλανδῶν Σεπτεμβρίων³, συνόδου συγκροτηθείσης κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ θέσπισμα τῶν θεοφιλεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων κατὰ Ἐφεσίων μητρόπολιν ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ τῇ καλουμένῃ Μαρία.

Ρηγῖνος ἐπίσκοπος τῆς ἀγίας ἐκκλησίας τῆς κατὰ Κωνσταντιαν τῆς Κύπρου εἶπεν Ἐπειδὴ διαταράττουσί τινες τὰς παρ' ἡμῖν ἀγιωτάτας ἐκκλησίας, ἀξιῶ τὸν λίβελλον, ὃν μετὰ χεῖρας ἔχω, ὑποδεχθέντα ἀναγινώσκεισθαι.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν Ὁ προσκομισθεὶς λίβελλος ὑποδεχθεὶς ἀναγινωσκέσθω.

Τῇ ἀγιωτάτῃ καὶ ἐνδόξῳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ καὶ νεύματι

¹ ED. SCHWARTZ, ἐνθ' ἀνωτέρω I, V, 2, σ. 357.

² HACKETT — ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ, Ἱστορία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Κύπρου, 1. Ἐν Ἀθήναις 1923, σ. 30, 2. Ἐν Ἀθήναις 1927, σ. 69.

³ Τῇ 31 Αὐγούστου 431.

τῶν θεοφιλεστάτων ἡμῶν βασιλέων εἰς τὴν Ἐφεσίων θεοφύλακτον συναχθεῖση μητρόπολιν ἀξίως παρὰ Ρηγίνου καὶ Ζήνωνος καὶ Εὐαγγρίου ἐπισκόπων τῆς Κύπρου. Ἐκπαλαι μὲν καὶ ὁ ἅγιος ἡμῶν πατὴρ καὶ ἐπίσκοπος Τρωΐλος μυρία πέπονθεν ὑπὸ τοῦ Ἄντιοχέων κλήρου καὶ τοῦ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Θεοδότου, βίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν ὑπομείνας μέχρι καὶ πληγῶν, ἅς οὐκ ἦν προσήκον οὐδὲ μαστιγίας ἀνθρώπους ὑπομένειν, ἀθέσμως καὶ παραλόγως καὶ ἀκανονίστως δι' ἑτέραν μὲν <γὰρ> ὑπόθεσιν ἀφικομένου, ἐκείνης δὲ αἴσιον λαβούσης τέλος ἀποχρησάμενοι τῇ ἀφίξει βιάζεσθαι τε ἤθελον καὶ ὑποτάττειν ἑαυτοῖς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἁγίους ἐπισκόπους παρὰ τοὺς κανόνας τοὺς ἀποστολικούς καὶ τοὺς ὄρους τοὺς τῆς κατὰ Νίκαιαν ἀγιωτάτης συνόδου, καὶ νῦν γόνοντες ὡς ὁ μακάριος τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο, παρεσκευάσαν τὸν μεγαλοπρεπέστατον στρατηλάτην Διονύσιον ἐπιστεῖλαι τῷ τε ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας προστάγματα καὶ τῷ ἀγιωτάτῳ τῆς Κωνσταντινέων ἐκκλησίας κλήρῳ γράμματα δημόσια, ἅτινα καὶ μετὰ χεῖρας ἔχομεν καὶ ἔτοιμοι ἐσμέν τῇ ὑμετέρα ἐπιδεικνύνειν ἀγιωσύνη· τούτου χάριν δεόμεθα καὶ καθικετεύομεν μηδεμίαν [ἡμᾶς] καινοτομίαν συγχωρεῖν εἰσπράττεσθαι τοὺς οὐδὲν ἀτόλμητον ἡγουμένους, ἀνθρώπους ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς βουληθέντας παρὰ κανόνας ἐκκλησιαστικούς καὶ θεσμούς τοὺς ἐκτεθέντας παρὰ τῶν ἀγιωτάτων πατέρων τῶν ἐν τῇ Νικαίᾳ συνελθόντων μεγάλη καὶ ἀγία συνόδῳ τοῖς οὐδὲν προσήκουσιν ἐπιβιβάνειν ἐθέλοντας ὄροις· ὡς γὰρ ἔφημεν, οὐκ ἂν παρωρμηθήτη σήμερον ὁ μεγαλοπρεπέστατος στρατηλάτης Διονύσιος, ἀνὴρ τὴν τῶν τακτικῶν φροντίδα μόνην ἐμπειστευμένος, καὶ ἃ μὴ προσήκει αὐτῷ, προσελάβετο, πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα μηδένα λόγον ἔχων, εἰ μὴ τι ὑπὸ τῶν ὁσιωτάτων τῶν ἐκεῖσε συναχθέντων ἐπισκόπων καὶ τοῦ κλήρου αὐτῶν ἀπατηθεὶς νενόμικεν εἶναι κανονικόν, ὡς καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ διαλαλεῖ, τὸ δίχα τῆς αὐτῶν γνώμης μὴ καθίστασθαι ἐν Κωνσταντείᾳ τῇ μητροπόλει τῆς Κύπρου ἐπίσκοπον· ἀξιοῦμεν δὲ αὐτὰ τὰ γράμματα τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου στρατηλάτου ἀναγινώσκεσθαι καὶ τὰ ἐπιτάγματα καὶ σύμπαντα ὁμοῦ τὰ ἐπὶ ταύτῃ τῇ τραγωδίᾳ ἀποσταλέντα τε καὶ πεπραγμένα, ἵνα ἐξ αὐτῶν γινῶ ἢ ἀγία ἡμῶν καὶ μεγάλη σύνοδος τὴν ἀνύπιστον βίαν τὴν γενομένην· καὶ γὰρ οὐχ ὁ τυχῶν θόρυβος κατεῖληφε πᾶσαν τὴν μητρόπολιν. προσέτι γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρα ἀγία συνόδῳ ὅτι μετὰ τῶν τοῦ ἐνδοξοτάτου στρατηλάτου γραμμάτων καὶ διάκονος ἀπεστάλη τῆς Ἄντιοχέων ἀγίας ἐκκλησίας. δι' ὃ καθικετεύομεν καὶ προσπίπτομεν τοῖς ὑμετέροις ἁγίοις ἔχνεσι, κανονικῇ ψήφῳ καὶ νῦν, ὡσπερ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τε τῶν ἀποστολικῶν χρόνων καὶ τῶν θεσμῶν καὶ κανόνων τῆς ἀγιωτάτης καὶ μεγάλης συνόδου τῆς κατὰ Νίκαιαν ἄτρωτος καὶ ἀνεπιβούλευτος καὶ ἐλευθέρᾳ πάσης καταδυναστείας διατετέλεκεν ἢ ὑμετέρα σύνοδος ἢ κατὰ Κύπρον, οὕτω καὶ νῦν τῇ ὑμετέρα ἀδεκάστῳ καὶ δικαιοτάτῃ ψήφῳ καὶ τῷ ὑμετέρῳ θεσμῷ ὑπάρξαι ἡμῖν δίκαιον.

Ρηγίνος ἐπίσκοπος Κωνσταντείας τῆς Κύπρου ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Ζήνων ἐπίσκοπος τῆς κατὰ τὸ Κούρειον ἀγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Ρηγῖνος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐπειδὴ καὶ πρόσταγμα ἐπιφερόμεθα τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου στρατηλάτου Διονυσίου γραφὲν πρὸς τὸν λαμπρότατον ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας, ἀξιῶ γενέσθαι αὐτοῦ τὴν ἀνάγνωσιν.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν· Ἀναγινωσκέσθω καὶ τὸ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου Διονυσίου πρόσταγμα·

FLAVIVS DIONYSIVS VIR CLARISSIMVS ET MAGNIFICENTISSIMVS
MAGI· VTRIVSQVE MILITIAE THEODORO VIRO CLARISSIMO CONSVL·
PROVINCIAE CYPRI. IMPERIALIS AVCTORITAS MVLTAS OB CAVSAS ET
MAXIME ECCLESIASTICAS REVERENTISSIMOS ANTISTES EFESVM CON-
VENIRE DIVINIS APICIBVS DISPOSVIT PROROGATIS. QVIA ITAQVE
CONPERIMVS CONSTANTIAE CIVITATIS ANTISTITEM A PRAESENTI VITA
MIGRASSE ET DIEM SIBI PRAEFINITVM COMPLESSE, NECESSARIAM
HANC AD TE AVCTORITATEM ESSE CENSVMVS EMITTENDAM, SCILICET
VT NE QVIS SINE CONSCIENTIA VEL DISPOSITIONE REVERENTISSIMI
CONVENTUS AVDEAT IN DEFVNCTI LOCVM ALIQEM NOMINARE.
EXPECTARI NAMQVE CONVENIT FORMAM QVAM TOT REVERENTISSI-
MORVM EPISCOPORVM DABIT ADSENSVS. SICVT ENIM DICTVM EST,
HARVM GRATIA RERVM MEMORATI RELIGIOSSIMI VIRI CONVENIRE
PRAECEPTI SVNT. SI ITAQVE MOTVM CONTVMACIBVS DEBITVM TAM
TVA GRAVITAS QVAM OFFICIVM OBTEMPERANS SIBI DESIDERAT
EVITARE, ID MODIS OMNIBVS PROHIBEBIT NEC ALIQVEM QVOD
DICTVM EST, PROVEHI PATIATVR ANTE AVCTORITATEM HORVM
QVORVM INTERESSE REVERENTISSIMORVM DICITVR SACERDOTVM.
QVOSI HAS AVCTORITATES EIVS DE QVO AGITVR ORDINATIO PRAE-
CESSIT ANTISTITIS, EVM PRO CAELESTI ORACVLO AD EFESVM SICVT
ALIOS FACIAS PERVENIRE. NEC ENIM IGNORARE DEBES QVOD SI
SECVS ALIQVID FVERIT PERTEMPTATVM, TV QVITED QVINQVE LIBRAS
AVRI, OFFICIVM VERO ALIAS TOT FISCI VIRIBVS INFEPRE COGIMINI.
VT AVTEM HAEC QVAE PRO POSTVLATIONE RELIGIOSISSIMORVM
ANTISTITVM VIDENTVR ESSE DISPOSITA, MATVRVM SOPTIANTVR

EFFECTVM, MATVRIVM ET ADELFIVM IVSSIMVS EX OFFICIO SPECI-
LITER DESTINAR. DATA DVODECIMO CALENDAS IVNIAS¹ ANTIOCHIAE.

Φλαύιος Διονύσιος ὁ λαμπρότατος καὶ μεγαλοπρεπέστατος μάγιστρος ἑκατέρως στρατείας Θεοδώρῳ τῷ λαμπροτάτῳ ὑπατικῷ τῆς Κυπρίων χώρας. Ἡ βασιλικὴ αὐθεντία διὰ πολλὰς αἰτίας καὶ μάλιστα ἐκκλησιαστικὰς τοὺς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους κατ' Ἐφεσον συνελθεῖν θείαις ἐκτεθείσαις διετύπωσε κεραΐαις. ἐπειδὴ τοίνυν ἔγνωμεν τὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντείας τῆς πόλεως ἐκ τοῦ παρόντος μεταστῆναι βίου καὶ τὴν προορισθεῖσαν αὐτῷ ἡμέραν πεπληρωκέαι, ἀναγκαίαν ταύτην τὴν αὐθεντίαν πρὸς σὲ πεμπτέαν εἶναι δηλαδὴ ἐκρίναμεν, ἵνα μὴ τις χωρὶς συνειδήσεως ἢ διατυπώσεως τῆς εὐλαβεστάτης συνόδου τολμήσοι εἰς τὸν τοῦ τελευτήσαντος τόπον τινὰ ὀνομάσαι. πρέπει γὰρ ἀναμεῖναι τὸν τύπον ὃν τῶν τοιούτων εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ἢ συναίνεσις δοίη ὡς γὰρ λέλεκται, τούτων χάριν τῶν πραγμάτων οἱ μνημονευθέντες θεοφιλέστατοι ἄνδρες συνελθεῖν παρηγγέλθησαν. ἐὰν τοίνυν τὴν τοῖς φιλονείκοις ὀφειλομένην κίνησιν τοῦτο μὲν ἢ σὴ στιβαρότης, τοῦτο δὲ καὶ ἡ πειθομένη αὐτῇ τάξις σπεύδῃ ἐκφυγεῖν, τοῦτο πᾶσι τρόποις κωλύσει καὶ μὴ τινα, ὡς εἴρηται, προελθεῖν ἀνάσχηται πρὸ τῆς αὐθεντίας τῶν μεσιτευόντων εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων, διὸ εἰ ταύτας τὰς αὐθεντίας προέλαβεν ἢ τοῦ ἀμφισβητουμένου ἐπισκόπου χειροτονία, τοῦτον κατὰ τὸ οὐράνιον ἀπόφθεγμα εἰς Ἐφεσον ὡς τοὺς ἄλλους ποιήσεις παραγενέσθαι. οὐ γὰρ ὀφείλεις ἀγνοεῖν ὅτι περὶ ἀλλοίως τι δοκιμασθῆ γενέσθαι, σὺ μὲν πέντε χρυσίου λίτρας, ἡ δὲ τάξις ἄλλας τσσαύτας τῷ δημοσίῳ εἰσκομίσαι καταναγκασθῆτε. ὅπως δὲ ταῦτα τὰ κατὰ τὴν τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων αἴτησιν δόξαντα διατυποῦσθαι ταχεῖαν κληρώσωνται ἄνυσιν, Ματούριον καὶ Ἀδέλφιον ἐκελεύσαμεν ἐκ τῆς τάξεως ἰδικῶς ἀποσταλῆναι, ἐδόθη πρὸ ιβ' Καλανδῶν Ἰουνίων ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ρηγῖνος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἔστι καὶ ἕτερον πρόσταγμα τοῦ αὐτοῦ μεγαλοπρεπέστατου στρατηλάτου Διονυσίου γραφὴν πρὸς τὸν εὐλαβεστάτον κλῆρον τῆς Κωνσταντιέων μητροπόλεως, καὶ ἀξιῶ καὶ τοῦτο ἀναγνωσθῆναι.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν· Ἀναγνωσθὲν καὶ τοῦτο ἐμφερέσθω τῇ πράξει τῶν ὑπομνημάτων.

Φλαύιος Διονύσιος ὁ μεγαλοπρεπέστατος καὶ ἐνδοξότατος κόμης καὶ στρατηγὸς ἑκατέρως δυνάμει καὶ ὑπὸ ὑπάτων τοῖς εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς ἐν τῇ μητροπόλει Κωνσταντείας τῆς Κύπρου. Οἶδε καὶ ἡ ὑμέτερα θεοσέβεια ὡς οἱ τροπαιοῦχοι καὶ καλλίνικοι δεσπότεαι τῆς οἰκουμένης τοὺς ὀσιωτάτους καὶ ἀγιωτάτους εἰς Ἐφεσον συνελθεῖν ἐθέσπισαν ἐπισκόπους διὰ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας, μάλιστα δὲ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας. ἐπεὶ οὖν ἔγνωμεν, αὐτῶν τῶν ἀγιωτά-

¹ Τῇ 21 Μαΐου 431.

των επισκόπων ἡμᾶς τῶν ἐνταῦθα συνελθόντων διδαζάντων, ὡς γενόμενος ὑμῶν μακαριώτατος ἐπίσκοπος κατὰ βούλησιν κεκοίμηται θεϊκῆν, ἀναγκαῖον ᾤθηται δῆλον ὑμῶν τῇ εὐλαβείᾳ ποιῆσαι καὶ παρεγγυῆσαι [καὶ] παραφυλάξασθαι ὑμᾶς τοῦ μηδένα παρά τινος εἰς ἐπίσκοπον ψηφισθῆναι ἢ καὶ χειροτονηθῆναι· πάντως γὰρ καὶ περὶ τούτου δοθήσεται τύπος· ἀλλ' ἀναμείνατε τὸν ἐντεῦθεν δοθησόμενον ὄρον. ἀκόλουθον γὰρ καὶ τῷ ἐκκλησιαστικῷ πρέπον θεσμῷ τὸ τοῖς ἀγίοις πατράσι τὰ τῶν πατέρων φυλάσσειν. εἰ δὲ καὶ ἄρα πρὸ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων συνέβη τινὰ ἐνθρονιασθῆναι, ὅπερ οὐκ οἰόμεθα, τοῦτον μετὰ τῶν ἄλλων εὐλαβεστάτων ἀνδρῶν εἰς τὴν Ἐφεσον κατὰ τὰ θειωδῶς θεσπισθέντα ὑπομνήματα παραγενέσθαι, οὐκ ἀγνοοῦντες ὡς ἀκολουθήσει μὲν ἔπαινος τοῖς πειθόμενοις, ἀπειθοῦντας δὲ προσήκων καὶ παρῶν προσηκόντως διορθώσεται τύπος.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· Τὰ μὲν ἀναγνωσθέντα φανερά· ἐπειδὴ δὲ ἡ αἰτία ἡ κινήσασα τὸν μεγαλοπρεπέστατον καὶ ἐνδοξότατον στρατηλάτην Διονύσιον πρὸς τὸ ταῦτα ἐπιστεῖλαι ἀμυδρότερον ἔγκειται τοῖς προστεταγμένοις, διδασκέτωσαν οἱ παρόντες θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ σαφέστερον, τί τὸ κινήσαν τὸν μεγαλοπρεπέστατον στρατηλάτην πρὸς τὰ ταῦτα ἐκπέμψαι τὰ προστάγματα.

Ζήνων ἐπίσκοπος πόλεως Κουρίου τῆς Κύπρου εἶπε· Καὶ ὁ τῆς μακαρίας μνήμης Σαπρίκιος ὁ ἐπίσκοπος ὁ σὺν ἡμῖν παραγενόμενος, ταύτης ἕνεκα τῆς χρείας ἐληλύθει. ἐπεὶ οὖν μετέστη τοῦ βίου, ἀναγκαίως ἡμεῖς διδάσκομεν τὴν ἀγίαν ὑμῶν καὶ οἰκουμένην σύνοδον ὅτι γε καθ' ὑπερβολὴν τοῦ Ἀντιοχεῶς ἐπισκόπου καὶ κληρίου ὁ μεγαλοπρεπέστατος στρατηλάτης τὰ προστάγματα ἐξαπέστειλε τῷ τε ἄρχοντι καὶ τῷ κληρῷ.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· Τί βουλομένου τοῦ Ἀντιοχεῶς;

Εὐάγριος ἐπίσκοπος Σόλων τῆς Κύπρου εἶπε· Κατέχειν τὴν ἡμετέραν νῆσον καὶ ἀρπάζειν εἰς ἑαυτὸν τὰς χειροτονίας ἐπιχειροῦντος παρά γε τοὺς κανόνας καὶ τὴν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς κρατήσασαν συνήθειαν.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν· Οὐδέποτε οὖν φαίνεται ὁ τῆς Ἀντιοχεῶν χειροτονήσας ἐπίσκοπον ἐν τῇ Κωνσταντείᾳ;

Ζήνων ἐπίσκοπος Κουρίου εἶπεν· Ἀπὸ τῶν ἀγίων ἀποστόλων οὐδέποτε ἔχουσι δεῖξαι ὅτι ἐπέστη Ἀντιοχεὺς καὶ ἐχειροτόνησεν οὔτε ἐπεκοινωνήσέ ποτε τῇ νήσῳ χειροτονίας χάριν οὔτε ἕτερός τις.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· Μέμνηται ἡ ἀγία σύνοδος τοῦ κανόνος τῶν ἀγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συναχθέντων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ φυλάττοντος ἐκάστη ἐκκλησία τὰ πρεσβεῖα, ἐνθα μέμνηται καὶ τῆς Ἀντιοχεῶν πόλεως, διδάσκετε τοῖνυν εἰ μὴ ἐξ ἔθους ἀρχαίου τὸ δίκαιον τοῦ χειροτονεῖν παρ' ὑμῖν ἔχει ὁ τῆς Ἀντιοχεῶν ἐκκλησίας ἐπίσκοπος.

Ζήνων ἐπίσκοπος εἶπε· Φθάσαντες κατεθέμεθα ὡς οὐδέποτε ἐπέστη οὔτε μὴν ἐχειροτόνησέ ποτε οὔτε ἐν τῇ μετροπόλει οὔτε ἐν ἐτέρᾳ πόλει, ἀλλ' ἡ σύνοδος ἡ τῆς

ἡμετέρας ἐπαρχίας συναγομένη κατὰ τοὺς κανόνας καθιστᾶ τὸν παρ' ἡμῖν μητροπολίτην, καὶ ἀξιούμεν τὴν ἡμετέραν ἀγίαν σύνοδον ἐπιψηφίσασθαι τούτοις καὶ βεβαιῶσαι ταῦτα, ὥστε τὰ ἀρχαῖα ἔθη τὰ κρατήσαντα ταῦτα καὶ νῦν κρατεῖν καὶ μηδεμίαν καινοτομίαν ὑπομένειν παρὰ τινων τὴν ἡμετέραν ἐπαρχίαν.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· Διδασκέτωσαν καὶ πάλιν οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι· Τρωῖλος ὁ τῆς ὀσίας καὶ μακαρίας μνήμης ὁ νῦν ἀναπαυόμενος ἢ ὁ πρὸ αὐτοῦ ὁ τῆς ἀγίας μνήμης Σαβῖνος ἢ ὁ πρὸ ἐκείνων αἰοίδιμος Ἐπιφάνειος παρὰ ποίας συνόδου κεχειροτόνηται ;

Ζήνων ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ οὗτοι οἱ νῦν μνημονευθέντες ἅγιοι ἐπίσκοποι καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν ὀσιώτατοι ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἀγίων ἀποστόλων, ὄντες πάντες ὀρθόδοξοι, παρὰ τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ κατέστησαν καὶ οὐδέποτε χώραν ἔσχεν ὁ τῆς Ἀντιοχείων ἐπίσκοπος ἢ ἕτερός τις εἰς τὴν ἐπαρχίαν τὴν ἡμετέραν χειροτονίαν ποιήσασθαι.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· Πρᾶγμα παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς θεσμούς καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἀγίων πατέρων καινοτομούμενον καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας ἀπτόμενον προσήγγειλεν ὁ θεοσεβέστατος συνεπίσκοπος Ῥηγῖνος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς Κυπρίων ἐπαρχίας Ζήνων καὶ Εὐάγριος· ὅθεν ἐπειδὴ τὰ κοινὰ πάθη μείζονος δεῖται τῆς θεραπείας ὡς καὶ μείζονα τὴν βλάβην φέροντα, εἰ μὴδὲ ἔθος ἀρχαῖον παρηκολούθησεν ὥστε τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχείων πόλεως τὰς ἐν Κύπρῳ ποιεῖσθε χειροτονίας, καθὰ διὰ τῶν λιβέλλων καὶ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐδίδαξαν οἱ εὐλαβέστατοι ἄνδρες οἱ τὴν πρόσοδον τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ ποιησάμενοι, ἐξουσιν τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀβίαστον οἱ τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προσεστῶτες, κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ὀσίων πατέρων καὶ τὴν ἀρχαῖαν συνήθειαν δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ποιούμενοι τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικήσεων καὶ τῶν ἀπανταχοῦ ἐπαρχιῶν παραφυλαχθήσεται, ὥστε μὴδένα τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐπαρχίαν ἐτέραν οὐκ οὔσαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ ἢ γοῦν τῶν πρὸ αὐτοῦ χεῖρα καταλαμβάνειν, ἀλλ' εἰ καὶ τις κατέλαβεν καὶ ὑφ' ἑαυτὸν πεποιήται βιασάμενος, τοῦτον ἀποδιδόναι, ἵνα μὴ τῶν πατέρων οἱ κανόνες παραβαινῶνται μὴδὲ ἐν ἱερουργίας προσχήματι ἐξουσίας τύφος κοσμικῆς παρεισδύηται μὴδὲ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν ἐδωρήσατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευθερωτής. ἔδοξε τοίνυν τῇ ἀγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ σφίζεσθαι ἐκάστη ἐπαρχία καθαρὰ καὶ ἀβίαστα τὰ αὐτῇ προσόντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν κατὰ τὸ πάλαι κρατήσαν ἔθος, ἅδειαν ἔχοντος ἐκάστου μητροπολίτου τὰ ἴσα τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀσφαλὲς ἐκλαβεῖν. εἰ δὲ τις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὠρισμένοις πρόσκομίσοι, ἄκυρον τοῦτον εἶναι ἔδοξεν τῇ ἀγίᾳ πάσῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ».